

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินการศึกษาโดยมีรายละเอียดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ วิธีการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้ประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่างเนื่องจากประชากรผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนน้อยและอยู่ในวิสัยที่จะศึกษาข้อมูลได้ทุกคน และประชากรผู้ให้ข้อมูลคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนที่ปฏิบัติงานประจำสาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัยทุกแห่งของอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2543 จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบและแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงกำหนดเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชากร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และความรู้ที่ได้รับในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 2 การประเมินความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาเนื้อหาในพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และคู่มือสุขภาพตำบลสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นลักษณะคำถามให้ทำเครื่องหมายถูกผิด ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้

0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ คะแนนความรู้ที่ได้จากประชากรจะประเมินความรู้โดยอิงเกณฑ์ตามระดับคะแนนซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

ระดับคะแนนมากกว่าร้อยละ 80 คือ 16 - 20 คะแนน ถือว่ามีความรู้ในระดับสูง
ระดับคะแนนระหว่างร้อยละ 50 ถึง ร้อยละ 79 คือ 11 - 15 คะแนนถือว่ามีความรู้ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 คือ ต่ำกว่า 10 คะแนน ถือว่ามีความรู้ในระดับต่ำ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ อุษาวดี จันทรสุนธิ, 2537 : 40)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 5 คำตอบ ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

อุปสรรคมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

อุปสรรคมาก ให้ 4 คะแนน

อุปสรรคปานกลาง ให้ 3 คะแนน

อุปสรรคน้อย ให้ 2 คะแนน

อุปสรรคน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

ดังนั้นคะแนนอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีค่าสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน และต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน คะแนนอุปสรรคที่ได้จากกลุ่มประชากรจะประเมินระดับอุปสรรคโดยอิงเกณฑ์ตามระดับคะแนนซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

ระดับคะแนนมากกว่าร้อยละ 80 คือ 40 - 50 คะแนน ถือว่ามีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับสูง

ระดับคะแนนระหว่างร้อยละ 50 ถึง ร้อยละ 79 คือ 26 - 39 คะแนน ถือว่ามีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 คือ ต่ำกว่า 25 คะแนน ถือว่ามีอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ อุษาวดี จันทรสุนธิ, 2537 : 48)

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 4 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 ข้อ การวางแผนงานโครงการการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ข้อ การปฏิบัติงานด้านการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ข้อ และการติดตามประเมินผลงานด้านการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ข้อ โดยกำหนด

ข้อคำถามรวมทั้งหมด 15 ข้อ คำถามเป็นแบบเลือกตอบ 5 คำตอบ ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

มีการปฏิบัติงานตามบทบาทมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มีการปฏิบัติงานตามบทบาทมาก	ให้	4	คะแนน
มีการปฏิบัติงานตามบทบาทปานกลาง	ให้	3	คะแนน
มีการปฏิบัติงานตามบทบาทน้อย	ให้	2	คะแนน
มีการปฏิบัติงานตามบทบาทน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ดังนั้นคะแนนการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีค่าสูงสุดเท่ากับ 75 คะแนน และค่าต่ำสุดเท่ากับ 15 คะแนน คะแนนการปฏิบัติงานตามบทบาทที่ได้จากประชากรจะประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยอิงเกณฑ์ตามระดับคะแนน ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

ระดับคะแนนมากกว่าร้อยละ 80 คือ 60 - 75 คะแนน ถือว่ามีการปฏิบัติงานตามบทบาทในระดับสูง

ระดับคะแนนระหว่างร้อยละ 50 ถึง ร้อยละ 79 คือ 39 - 59 คะแนน ถือว่ามีการปฏิบัติงานตามบทบาทในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 คือต่ำกว่า 38 คะแนน ถือว่ามีการปฏิบัติงานตามบทบาทในระดับต่ำ

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ อุษาวดี จันทร์สนธิ, 2537 : 48)

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity)

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความรู้ อุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการสาธารณสุขจำนวน 1 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 2 ท่าน หลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบประเมินความรู้ อุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมาปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่น และนำไปใช้จริง

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้ศึกษานำแบบประเมินความรู้ อุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ที่มีประชากรที่จะใช้ในการศึกษา ซึ่งมีการปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนลักษณะทางกายภาพและภูมิศาสตร์ไม่ต่างไปจาก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย จำนวน 20 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจต่อข้อความคำตอบของแบบประเมิน นำผลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นด้วยแบบประเมินความรู้ด้วยสูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน - 20 (Kuder - Richardson : KR-20) แบบประเมินอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมคำนวณด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) (บุวดี ภาษา และ คณะ, 2537 : 32) ได้ค่าความเที่ยงของแบบประเมินความรู้เท่ากับ 0.23 และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินอุปสรรคและบทบาท เท่ากับ 0.75 และ 0.96 ตามลำดับ สำหรับแบบประเมินความรู้ได้ค่าความเที่ยงในระดับต่ำ ได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ปรีกษาอาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างเดิม ได้ค่าความเที่ยงของแบบประเมินความรู้เท่ากับ 0.72

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงหัวหน้าสาธารณสุขอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บข้อมูลที่สาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัยทุกแห่งในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
2. หลังจากได้รับอนุมัติจากหัวหน้าสาธารณสุขอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายแล้ว ผู้ศึกษาพบหัวหน้าสถานีอนามัยแต่ละแห่งเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องที่ละฉบับแล้วให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS 9.0 FOR WINDOWS

(Statistical package for the social sciences)

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ
2. ระดับความรู้ อุปสรรค และการปฏิบัติงานตามบทบาทของเจ้าหน้าที่
สาธารณสุขในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แจกแจงเป็นค่าความถี่ และคำนวณ
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ตารางไขว้ (Crosstabs analysis) และค่าไคสแควร์
(Chi - square test : χ^2 - test) ใช้สำหรับหาความแตกต่างของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ได้แก่
ความรู้ในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และอุปสรรคในการจัดการส่งเสริมและ
รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กับ การปฏิบัติงานตามบทบาทในการจัดการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ขั้นตอนรวมกัน